

Protokoll Mellomkirkelig råd (MKR) **24.-25.11.2015** **Kirkens hus, Oslo**

Til stede:

Erling J. Pettersen (leder/BMs representant), Leif Christian Andersen, Marianne H. Brekken, Helga Haugland Byfuglien (LVF-representant) (under sakene 27 og 28), Berit Nøst Dale (vara for Cathrine Waaler Halstensen) (ikke under sak 27), Stephanie Dietrich (TN-leder), Kjetil Drangsholt, Gunnar Gjevre (vara for Anne-Lise Brenna Ording), Anne Marie Helland (KNs representant) (under sakene 27, 28, 34), Hilde Nygaard Ihle (ikke under sakene 31, 32, 39, 42), Oddhild Johnsen Klevberg, Kjell Nordstokke, Eilert Rostrup (KISP-leder) (under sakene 27 og 28), Kristine Sandmæl, Bjørn Solberg, Andreas Henriksen Aarflot (KEK-representant) og Ann-Mari Aas

Forfall:

Cathrine Waaler Halstensen, Anne-Lise Brenna Ording og Jenny Skumsnes Moe (LVF-representant)

Til stede fra sekretariatet:

Berit Hagen Agøy (generalsekretær), Beate Fagerli, Liv Janne Dehlin, Knut Hallen, Janne Dale Hauger, Guro Hellgren, Jens-Petter Johnsen, Gina Lende, Susanne Lende og Einar Tjelle

Som vanlig ble hver sak presentert av en saksordfører. Deler av møtet ble ledet av MKRs leder Erling J. Pettersen og resten av møtet av MKRs nestleder Kristine Sandmæl.

Den 24. november ble det arrangert et seminar med tema om flyktningkrisen og Syria. Innledere: Bendik Sørvig, Flyktninghjelpen, og Arne Sæverås, Kirkens Nødhjelp.

Saksliste

- Sak MKR 27/15: Protokoller
- Sak MKR 28/15: Saker i de økumeniske organisasjonene
- Sak MKR 29/15: Orienteringssaker
- Sak MKR 30/15: Referatsaker
- Sak MKR 31/15: Samarbeid med søsterkirker (saksordfører: Berit Nøst Dale)
- Sak MKR 32/15: KM-sak om Religionsmøte og dialog (3. gangs behandling)
- Sak MKR 33/15: Årsplan 2016 for de sentralkirkelige råd - KR, MKR og SKR
- Sak MKR 34/15: Veivalg – Mellomkirkelig råds plass i den sentralkirkelige struktur
- Sak MKR 35/15: Veivalg for fremtidig kirkeordning
- Sak MKR 36/15: Vurdering av liturgisk utviklingsarbeid for samliv mellom mennesker av samme kjønn
- Sak MKR 37/15: Avvikling av Utvalg for Den norske kirkes nord/sør-informasjon
- Sak MKR 38/15: Oppnevning av medlemmer til Teologisk nemnd 2016-19 og leder for Teologisk nemnd 2016-17
- Sak MKR 39/15: Oppnevning av medlemmer til Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) 2016-19 og leder for KISP 2016-17
- Sak MKR 40/15: Oppnevning av medlemmer til Kontaktgruppa med Islamsk Råd Norge 2016-17
- Sak MKR 41/15: Oppnevning til Kirkens Nødhjelps representantskap 2016-2020
- Sak MKR 42/15: Nominasjon av kandidat fra Dnk til LVFs råd 2017-24
- Sak MKR 43/15: Eventuelle uttalelser

MKR 27/15   Protokoller

---

1. Protokoll fra møte i Mellomkirkelig råd 10.-11. september 2015

Vedtak:

Protokollen ble godkjent.

2. Protokoll fra møte i Mellomkirkelig råds arbeidsutvalg 20. oktober 2015

Vedtak:

Protokollen tas til etterretning.

MKR 28/15   Saker fra de økumeniske organisasjonene

Norges Kristne Råd (NKR)

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar protokoll fra NKRs Rådsmøte 17. september 2015 til orientering.

Konferansen av europeiske kirker (KEK)

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar følgende rapporter til orientering:

Rapport fra KEK-styremøte i Strasbourg 1.-4. juni 2015

Rapport fra KEK-styremøte i Strasbourg 30. september 2015

Rapport fra eksekutivkomiteen i CCME 15.-18. oktober 2015

Community of Protestant Churches in Europe (CPCE)

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar Rapport fra CPCE-konferanse i Evangelische Akademie Tutzing 26.-28.10.2015 til orientering.

Kirkenes verdensråd (KV)

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken om Global Consultation, 1-5 November 2015 i Tirana, Albania, til orientering

Det lutherske verdensforbund (LVF)

MKR's behandling:

Forholdet mellom Missouri-synoden i USA og LVF-medlemskirker som samarbeider med norske misjonsorganisasjoner, ble diskutert. Rådet bad sekretariatet invitere aktuelle misjonsorganisasjoner til en samtale om dette.

Helga Haugland Byfuglien rapporterte muntlig fra LVFs «Meeting of Officers» i november.

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar informasjonen og følgende dokumenter til orientering:

Referat fra møte i LVFs nasjonalkomité 20. oktober 2015
Rapport fra LVFs konferanse om Global Reformation, 28.-30.10.15 i Windhoek, Namibia.

Porvoo

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar Communiqué from Porvoo Church Primates' Meeting, Edinburgh, Scotland, 20-22 October 2015 til orientering.

Økumenisk samarbeid i Norden

MKR's behandling:

Det nordiske møtet om migrasjon og flyktninger i Oslo var meget vellykket. Et viktig budskap fra konsultasjonen var behovet for å forstå mer av årsakene til flyktningekrisen i Midtøsten og nødvendigheten av kritiske blikk på våpeneksport som er med å opprettholde krigen i Syria og Irak.

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar informasjonen fra nordisk økumenisk nettverksmøte om migrasjon 29.-30. september 2015 til orientering.

MKR 29/15 Orienteringssaker

---

1. Cop 21 i Paris
2. Økumeniske reaksjoner på terroren i Beirut og Paris
3. MR-søndagen 2. søndag i advent
4. Fellesuttalelse mot religiøs ekstremisme fra Islamsk Råd Norge og Mellomkirkelig råd
5. Brev til partiene på Stortinget om at uforsvarlig hastebehandling får alvorlige konsekvenser for asylsøkeres rettssikkerhet
6. Lansering av norske oversettelse av «From Conflict to Communion» 26.11.15
7. Rapport fra SMM-reise til Midtøsten (*muntlig*)
8. Seminar om etikk og investeringer 7.10.15 (*muntlig*)

9. Kirkeuka 2015 (*mundlig*)
10. MKR har tilsluttet seg en Amnesty-kampanje mot dødsstraff: «Cities for Life» (*mundlig*)
11. «Folkekirke nå», en ressursbok fra TN utgitt på Verbum, er nå ferdig

MKR's behandling:

Ad pkt. 8: KISP arrangerte i oktober et meget nyttig seminar hvor kirkelige aktører som driver med fondsforvaltning, reflekterte kritisk over egen praksis sammen med økonomiske eksperter.

MKR-29/15 Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar sakene til orientering.

MKR 30/15   Referatsaker

---

1. Referat fra møte i Samarbeid menighet og misjon 14.9.2015
2. Protokoll fra møte i Nådens Fellesskap 7. oktober 2015
3. Referat fra møte i Samarbeidsråd for tros- og livssynssamfunn 8. september 2015
4. Protokoll fra Samisk kirkeråd 10.-11. september 2015
5. Protokoll fra møte i Kirkerådet 16.-18. september 2015
6. Protokoll fra Kontaktgruppen mellom Human-Etisk Forbund (HEF) og Den norske kirke (Dnk) 19.10.15
7. Protokoll fra møte i Teologisk nemnd 5.-6. november 2015
8. Utdrag fra protokoll fra møte i KISP 22.-23. oktober 2015
9. Referat fra møte i Kontaktgruppa med Islamsk Råd Norge 1. september 2015 (*mundlig*)

MKR-30/15 Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar referatsakene til orientering.

MKR 31/15   Samarbeid med søsterkirker

MKR-31/15 Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar rapportene og informasjonen til orientering.

MKR 32/15 KM-sak om Religionsmøte og dialog (3. gangs behandling)

MKR's behandling

MKR kom med følgende innspill til saken:

- Sekretariatet bes om å vurdere om saken bør få en annen tittel hvor ordet «dialog» ikke er med, for å gjøre saken mer tilgjengelig.
- Utfordringene i den aktuelle situasjonen med flyktingene og holdninger til muslimer bør i større grad drøftes i sakspapiret.
- Teologisk nemnds innspill om en mer presis begrepsbruk og en refleksjon over definisjoner og forståelsen av begreper som «religion», «kultur», «dialog», «misjon» og «evangelisering», er ikke i tilstrekkelig grad innarbeidet i dokumentet.
- Mer drøfting av misjonsorganisasjonenes kompetanse og rolle.
- I stedet for å skrive at vi ikke lenger har statskirke, bør man si at det er endrede relasjoner mellom stat og kirke.
- Det bør komme klarere fram at menighetene er svært ulike og har ulike ressurser. Saken bør synliggjøre bedre det gode dialogarbeidet som skjer i lokalmenighetene
- Språkvask

MKR hadde følgende endringsforslag til forslag til vedtak:

Innledning: «Kristendommen har vært .....» erstattes med «Kristendommen er...»

Pkt. 1: Språket må gjøres enklere.

Pkt. 2: Vedtaks punktet bør omformuleres slik at det i større grad anerkjenner det arbeidet som allerede gjøres i menighetene. Det bør vurderes om siste punkt om planer og rapportering skal være med.

Pkt. 5: Bispedømmerådene rolle bør tydeliggjøres.

MKR-32/15 Vedtak:

Mellomkirkelig råd foreslår at Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak med de endringsforslag som kom fram på MKR's møte:

Kirkemøtet setter pris på de tros- og livssynsdialogene som skjer i dag. Dialog og dialogisk tilnærming til mennesker med annen tro styrker og utdyper vår egen tro og gjør oss bedre i stand til å utføre kirkens oppdrag, både som en forkynnende og diakonal kirke.

Kristendommen har vært den kulturbærende religiøse tradisjonen i vårt land. Det gir Den norske kirke både en styrke og et ansvar til å fornye og ta vare på kulturarven i et konstruktivt samspill med andre kirkesamfunn, tros- og livssynsamfunn og myndighetene.

Dialogen bidrar til selvinnsikt og refleksjon og øker evnen til nytenkning og endring. Dette setter oss bedre i stand til å leve sammen i kirken – og i storsamfunnet – med et mangfold av meninger og tradisjoner.

Dialog er nødvendig for å skape gode mellommenneskelige relasjoner og et godt og fredelig samfunn hvor religion spiller en konstruktiv samfunnsbyggende rolle.

Vi står overfor store utfordringer for eksempel knyttet til miljø, flyktninger og utvikling av velferdssamfunnet som vi må løse i fellesskap.

Dialog og samhandling er redskap for å motvirke religiøs ekstremisme slik som antisemittisme, islamofobi og annet fremmedhat.

1. Kirkemøtet vil løfte fram de erfaringene misjonsorganisasjonene har med flerreligiøse og flerkulturelle samfunn og vil utfordre disse organisasjonene og andre som har lang dialogerfaring, slik som de kirkelige dialogsentrene, Kristent Interkulturelle Arbeid (KIA), Kirkens Nødhjelp, Norske kirkeakademier, Kirkens Bymisjon og andre til å være aktive i dialogarbeidet i menighetene og i samfunnsdebatten.
2. Kirkemøtet oppfordrer de lokale menighetene til å:
  - Skape enda flere møteplasser for dialog og samhandling mellom mennesker med ulik tro og livssyn.
  - Arbeide med å bruke dialogiske arbeidsmetoder i gudstjeneste og diakoni
  - Styrke arbeidet med tros- og livssynsdialog i trosopplæringen
  - Synliggjøres dette arbeidet i planer og rapportering.
3. Kirkemøtet ber Bispemøtet – i samarbeid med Teologisk nemnd i Mellomkirkelig råd, Egede Instituttet og de teologisk lærestedene – om å arbeide videre med religionsteologi (dialogteologi) i lys av Den norske kirkes lære. Det er særlig aktuelt å reflektere Den norske kirkes forhold til jødedom og islam.
4. Kirkemøtet ber om styrket kompetanse:
  - Kirkemøtet ber Bispemøtet og Kirkerådet om å sette spørsmål knyttet til religionsmøte, dialog og et tro- og livssynspluralistisk samfunn på dagsorden i etterutdanningen av kirkelige ansatte.
  - Kirkemøtet ber Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Bispemøtet om at det blir utarbeidet studie- og kursmateriell med utgangspunkt i boka «Dialogteologi på norsk» og Bispemøtets veiledning om kirkelige handlinger.
  - Kirkemøtet oppfordrer de teologiske lærestedene til å styrke forskning og undervisning om religionsmøte og dialog.
  - Kirkemøtet ber om at det blir etablert rutiner for erfaringsutveksling mellom menigheter.
  - Kirkemøtet ber om at det utvikles ressursmateriell om kultur møter og dialog til bruk i trosopplæring – både for barn, unge og voksne.
5. Kirkemøtet ber om at det arbeides for å etablere kirkelige sentre for tros- og livssynsdialog i de bispedømmene som ennå ikke har slike.
6. Kirkemøtet ber om at perspektivene i denne saken blir tatt med i arbeidet med ny kirkeordning slik at nyordningen setter oss i stand til å være kirke i et økumenisk fellesskap i et flerreligiøst og livssynsåpnet samfunn.

MKR 33/15   Årsplan 2016 for de sentralkirkelige råd - KR, MKR og SKR

MKR's behandling:

Rådet behandlet kun den delen av planen som angår MKR. Rådet er glad for hovedfokus på flyktninger og freds- og forsoningsarbeid i 2016 og støtter de foreslåtte prioriteringer:

- Menneskerettigheter
- Klimarettferdighet
- Religionsmøte og dialog (KM-sak)
- KV's sentralkomitémøte i Trondheim i juni 2016
- Forberedelser til LVFs generalforsamling og reformasjonsmarkeringen

Innspill:

- Det anbefales å bruke begrepsparet «flyktninger og migranter» for å tydeliggjøre at det ikke bare dreier seg om flyktninger.
- Det bør arbeides med en langsiktig strategi for å sikre ressurser til informasjonsarbeidet. (Informasjonsstøtte i 2016 fra Norad ble reddet i siste liten i budsjettforliket).
- Misjonsorganisasjonenes økumeniske rolle bør drøftes.

MKR-33/15 Vedtak:

1. Mellomkirkelig råd godkjenner Årsplan 2016 for Mellomkirkelig råd, med følgende endringer:
  - Pkt. 3.4: Nytt delmål: Føre samtaler med misjonsorganisasjonene om deres økumeniske rolle.
  - Pkt. 3.4: Tillegg i siste delmål: Forankre forståelsen om at diakonien er en del av misjonsoppdraget innenfor «Missio Dei» der inkludering kamp for rettferdighet og vern om skaperverket naturlig hører med.
2. Oversikten over tiltakene i Mellomkirkelig råds plan tas til orientering.
3. Årsplan 2016 for Mellomkirkelig råd oversendes til Kirkerådet for endelig godkjenning.

MKR 34/15   Veivalg – Mellomkirkelig råds plass i den sentralkirkelige struktur

---

MKR's behandling:

Andreas H. Aarflot meldte seg inhabil.

Rådet hadde en grundig og konstruktiv samtale om MKRs rolle og plassering i ny kirkeordning.

MKR-34/15 Vedtak:

Mellomkirkelig råd gjør følgende vedtak i saken om MKRs plassering i den sentralkirkelige struktur:

1. Mellomkirkelig råd ber om at Kirkerådet ikke fatter et vedtak i desember om Mellomkirkelig råds plassering i ny kirkeordning. Det er behov for en grundigere drøfting om relasjonene mellom Kirkemøtet, Mellomkirkelig råd, Kirkerådet, Bispemøtet og Teologisk nemnd.
2. MKRs hovedsynspunkt er at det internasjonale og økumeniske engasjementet må ivaretas som en sentral oppgave for Den norske kirke på en mest mulig hensiktsmessig måte som gir tilstrekkelig handlingsrom og fleksibilitet. Dette må være styrende for valg av struktur.
3. Uansett modell ønsker Mellomkirkelig råd at medlemmer av MKR velges av Kirkemøtet

MKR 35/15: Veivalg for fremtidig kirkeordning

MKR's behandling:

MKR's vedtak og innspill i MKR-sak 34/15 har relevans for denne saken. Rådet merker seg at flere av innspillene fra Teologisk nemnd er innarbeidet i sakspapiret til Kirkerådet.

MKR-35/15 Vedtak:

1. Mellomkirkelig råd vil gi anerkjennelse til Kirkerådets sekretariat for et godt og grundig sakspapir.
2. Mellomkirkelig råd viser til vedtak i MKR 34/15 om MKRs plassering i den sentralkirkelige struktur.

MKR 36/15 Vurdering av liturgisk utviklingsarbeid for samliv mellom mennesker av samme kjønn

---

MKR's behandling:

Overskriften på saken er uheldig og bør endres.

Rådet hadde en god samtale om de økumeniske sidene ved saken.

MKR-36/15 Vedtak:

1. Mellomkirkelig råd vil berømme Bispemøtet for ansvarlighet og økumenisk klokskap i denne saken.
2. Mellomkirkelig råd vil anbefale at Kirkerådet forbereder en KM-sak om å iverksette arbeidet med liturgi for likekjønnet ekteskap.

MKR 37/15   Avvikling av Utvalg for Den norske kirkes nord/sør-informasjon

---

MKR-37/15 Vedtak:

Mellomkirkelig råd vedtar at Utvalget for Dnks nord/sør-info avvikles når funksjonsperioden for medlemmene går ut ved årsskiftet 2015/16.

MKR 38/15   Oppnevning av medlemmer til Teologisk nemnd 2016-19 og leder for Teologisk nemnd 2016-17

MKR-38/15 Vedtak:

1. Mellomkirkelig råd oppnevner følgende personer som medlemmer til Teologisk nemnd for perioden 2016-19:

Anne Hege Grung (foreslått av Teologisk fakultet)
Borg biskop (foreslått av Bispemøtet)
Hallgeir Elstad (Teologisk fakultet)
Helen Storelv Rabone (samisk representant)
Kari Storstein Haug (foreslått av Misjonshøgskolen)
Kjersti Gautestad Norheim (menighetsprest)
Knut Alfsvåg (Misjonshøgskolen)
Kristin Graff-Kallevåg (Menighetsfakultetet)
Oddvar Johan Jensen, NLA Høgskolen, Bergen
Vidar Haanes (Menighetsfakultetet)

Som fast møtende varamedlemmer oppnevnes følgende:

Sven Oppegaard (pensjonist)
Sølvi Kristin Lewin (menighetsprest)
Tron Fagermoen (MF/Diakonhjemmet)

2. Samisk kirkeråd bes om å foreslå personlig samisk vararepresentant.
3. Mellomkirkelig råd delegerer til MKR/AU å oppnevne leder av TN på sitt møte i januar. Endelig godkjenning gjøres av rådsmedlemmene på e-post.

MKR 39/15 Oppnevning av medlemmer til Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) 2016-19 og leder for KISP 2016-17

MKR-39/15 Vedtak:

1. Mellomkirkelig råd oppnevner følgende personer som faste medlemmer til KISP for perioden 2016-19:

Arne Sæverås
Björg Sandkjær
Inger Anne Marie Pulk (samisk representant)
Johan Hindahl
Jorunn Jernsletten
Leif Tore Michelsen
Mari Johansen Aune
Raag Rolfsen
Ragnhild Mestad
Tom Sverre Tomren

2. Som fast møtende varamedlemmer oppnevnes følgende:

Kristine Hofseth Hovland
Sturla Sagberg

3. Stein-Erik Anti velges som personlig vararepresentant for samisk representant
4. Raag Rolfsen oppnevnes som leder for KISP for perioden 2016-17.

MKR 40/15 Oppnevning av medlemmer til Kontaktgruppa med Islamsk Råd Norge 2016-17

MKR-40/15 Vedtak:

Mellomkirkelig råd gjenoppnevner Anne Hege Grung og Sunniva Gylver som medlemmer av Kontaktgruppa med Islamsk Råd Norge for perioden 2016-17.

MKR 41/15 Oppnevning til Kirkens Nødhjelps representantskap 2016-20

MKR-41/15 Vedtak:

Mellomkirkelig råd ber om at denne saken utsettes til første møte i MKR og KR i etterkant av rådernes nyoppnevninger under Kirkemøtet 2016.

MKR 42/15   Nominasjon av kandidat fra Dnk til LVFs råd 2017-24

MKR's behandling:

Rådet støttet sekretariatets forslag.

MKR-42/15 Vedtak:

Mellomkirkelig råd foreslår for Kirkerådet at MKR's leder (valgt på Kirkemøtet 2016) nomineres til Den norske kirkes kandidat til Det lutherske verdensforbunds råd 2017-2024.

Neste møte i MKR: **3.-4. mars 2015.**